

Rapport om nuläget

Tillgängliggörande och vidareutnyttjande av data

Innehåll

1. Syfte och arbetssätt	4
1.1 Syfte.....	4
1.2 Arbetssätt.....	4
2. Omvärldsbevakning.....	5
2.1 EU-nivå	5
2.1.1 Den digitala strategin	5
2.1.2 Den europeiska datastrategin.....	5
2.1.3 Revidering av PSI-direktivet- blir ett öppna data-direktiv.....	6
2.1.4 Studie om återanvändning av dokument.....	6
2.2 Nationell nivå	7
2.2.1 Regeringskansliet arbetar på en svensk datastrategi	7
2.2.2 Nationella principer och vägledning för att tillgängliggöra information (DIGG).....	9
2.2.3 Nationellt ramverk för grunddata (DIGG)	9
2.2.4 Öppna datalagen (2021:000)	10
2.2.5 Nationellt samordningsansvar för olika informationstyper	10
2.3 Exempel på samverkan	11
2.3.1 DIGG och PRV:s rekommendationer om immaterialrätt	11
2.3.2 Trafiklab.....	12
2.3.3 Network open source and data (NOSAD) Arbetsförmedlingen	12
2.3.4 Nationell skalning öppna data (NSÖD).....	12
2.3.5 Geodatarådet	13
2.3.6 Miljöinformationsrådet.....	13
3. Förslag på fortsatt arbete.....	14
3.1 Användning av öppna licenser	14
3.2 Andra områden som kan bli aktuella för praktiska vägledningar	15
3.2.1 Öppna datalagen - ärendehantering.....	15
3.2.2 Val av format	16
3.2.3 Dataskyddsperspektiv på information/data	16
3.2.4 Optimering av strukturerat data	16

Bilaga 1: Erfarenhetsbank av immaterialrättsliga och övriga initiala frågeställningar

1. Syfte och arbetsätt

1.1 Syfte

Syftet är att tydliggöra nuläget kring vidareutnyttjande och tillgängliggörande av data.

- Genomföra en omvärldsbevakning och beskriva läget.
- Undersöka om det finns något område där mer arbete behövs och eSam kan bidra.

1.2 Arbetsätt

En arbetsgrupp i eSam där Trafikverket är sammankallande har lyft ett antal frågeställningar och gjort en omvärldsbevakning som berör frågorna om vidareutnyttjande och tillgängliggörande. I arbetsgruppen och i skrivandet av rapporten har följande personer deltagit:

Ulrika Dackeby Arbetsförmedlingen, Ulrika Domellöf Mattsson Naturvårdsverket, Johan Jacobsson Trafikverket, Rikard Karlsson Arbetsförmedlingen, Ingemar Lewén Trafikverket, Per Tuvall Trafikverket, Johan Bålman, eSam.

2. Omvärldsbevakning

2.1 EU-nivå

2.1.1 Den digitala strategin

EU kraftsamlar för en digital tidsålder genom att ta fram en övergripande digital strategi för EU, en strategi för användning av data och en så kallad vitbok för kommande åtgärder för utveckling av artificiell intelligens (AI).

“Initiativet är ett viktigt steg för att EU bättre ska kunna ta tillvara på digitaliseringens möjligheter. Tillsammans med mina europeiska kollegor har vi en viktig uppgift i att utveckla ett digitalt Europa som genomsyras av öppenhet, konkurrens och globalt ledarskap”¹ säger energi- och digitaliseringsminister Anders Ygeman.

I strategin framgår vikten av återanvändning och delande av data för att kunna skapa en europeisk inre marknad för data.

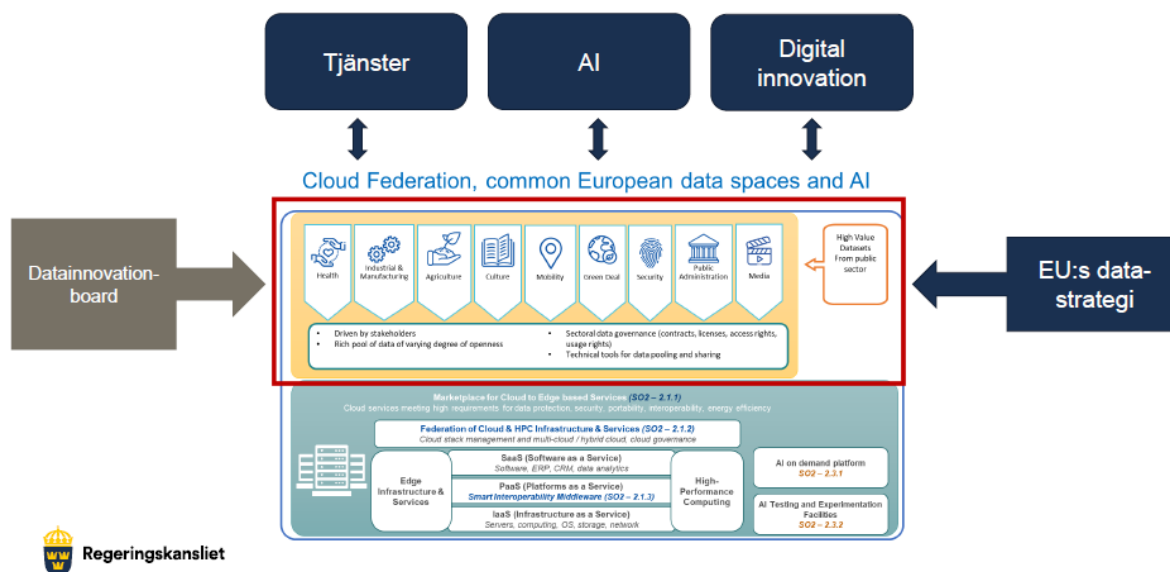
[Shaping Europe's digital future | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)

2.1.2 Den europeiska datastrategin

EU-kommissionen har tagit fram en europeisk datastrategi som en del av den digitala strategin för ett öppet, rättvist, mångsidigt, demokratiskt och säkert Europa. Visionen är ett europeiskt samhälle som drivs av digitala lösningar som sätter människor i första hand, öppnar nya möjligheter för företag och främjar utveckling av stabil teknik för ett öppet och demokratiskt samhälle och en levande och hållbar ekonomi. Digitaliseringen ses som en viktig faktor för att bekämpa klimatförändringar, klara planen i ”The European green deal” och möjliggöra användning av AI.

[EUR-Lex - 52020DC0066 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

¹ [EU kraftsamlar för en digital tidsålder - Regeringen.se](#)

Bilden beskriver EU:s datastrategi.

2.1.3 Revidering av PSI-direktivet- blir ett öppna data-direktiv

För att skynda på tillgången av maskinläsbar data och information, för användning och vidareutnyttjande, har kommissionen reviderat direktivet om offentliga handlingar från 2003 (2012) till ett nytt öppna data-direktiv där vissa datamängder kommer att pekas ut som särskilt värdefulla i en genomförandeakt. Länderna får då två år på sig att tillgängliggöra dessa datamängder som öppna data i maskinläsbara format.

[Legislation on Open data | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)

2.1.4 Studie om återanvändning av dokument

Joint Research Centre (JRC) har tagit fram en policy för återanvändning av dokument. Den fokuserar på ett antal principer och undersöker hur ett antal olika standardiserade öppna licenser efterlever dessa principer.

- Universal
- Unrestricted
- Simple
- Cost-free
- Non-discriminatory
- Transparent

[JRC Publications Repository - Reuse policy: a study on available reuse implementing instruments and licensing considerations \(europa.eu\)](#)

Här finns en analys av ett flertal öppna licenser.

	REUSE NOTICE	CREATIVE COMMONS (CC-BY 4.0)	OPEN DATA COMMONS (ODC-BY)	BESPOKE LICENCE
EU LAW CONFORMITY	+	+	+	+
REUSE COMPATIBILITY	+	+	+	+
UNIVERSAL	+	+	-	+
UNRESTRICTED	+	+	+	+
SIMPLE	+/-	+	+/-	+
COST-FREE	+	+	+	+
NON-DISCRIMINATORY	+	+	+	+
TRANSPARENT	+/-	+	+	+
OPENNESS	+	+	+	+
LICENCE MICRO-ELEMENTS	+/-	+	+/-	+
LICENCE REUSABILITY	-	+	+	?
LICENCE INTEROPERABILITY	+	+	+	?
FLEXIBILITY	+	+	+	?
MACHINE READABILITY	-	+	-	?
UPTAKE	?	+	+/-	-

Resultat av detta är att EU-kommissionen den 28 mars 2019 beslutade att anta Creative Commons-licenstypen CC-BY 4.0 som sin standardlicens för tillgängliggörande av information. [Commission makes it even easier for citizens to reuse all information it publishes online | EU Science Hub \(europa.eu\)](#)

2.2 Nationell nivå

2.2.1 Regeringskansliet arbetar på en svensk datastrategi

Infrastrukturdepartementet arbetar på en svensk datastrategi.

- Etablera fem dataområden med fokus på olika samhällsutmaningar.
- Inrätta nya förmågor för att främja datadelning.
- Upprätta ett partnerskap med ”champions” för en datadriven kultur.

Dataområdena är följande:

- Life science
- Näringslivets digitala strukturomvandling
- Näringslivets klimatomställning
- Livslångt lärande
- Datadriven förvaltning

Förmågorna är att:

- 1) Genomföra ett API-lyft: Öka tillgången och nyttiggörandet av data för AI och digital innovation genom att främjadatadelning och öppna data. API:er i centrum med gemensamt stöd för:

- Upphandling, formulera krav på att data i system görs tillgängliga via API:er.
 - Säkerhet, hur access till data kontrolleras, hur data delas upp i slutna och öppna API.
 - Robusthet, drift i moln, hur man tål omfattande användning.
 - Juridik, licenser/avtal, GDPR.
 - Standardisering, utveckla och förvalta specifikationer för olika datamängder.
 - Support, teknisk hjälp till användare som utvecklar tjänster.
- 2) Ska utföras i samverkan med de myndigheter som har ett ansvar för ett dataområde.
 - 3) Erfarenheter om strukturerad datadelning och öppna data ska ackumuleras och spridas i offentlig sektor. Sveriges dataportal ska användas för erfarenhetsspridning.
 - 4) En datadriven kultur ska främjas där data ses som en strategisk resurs för AI och digital innovation. Erfarenheterna från Hack for Sweden ska tas till vara.
 - 5) Underlätta för nationell och internationell samverkan och utbyte med privata aktörer och organisationer inom AI-området bl.a. konsortier som kan vara effektiva inom Digital Europe Program och Horizon Europe ska främjas.
 - 6) Utveckla en förmåga att ta AI och digitala innovationer i produktion genom att bl.a. främja datadrivna verksamhetsmodeller, innovationsupphandling samt främjande av GovTech. Erfarenheterna från challengesgov.se ska nyttjas och samverkan ska ske med Arena för innovationsupphandling (Prop. 2020/21:60).

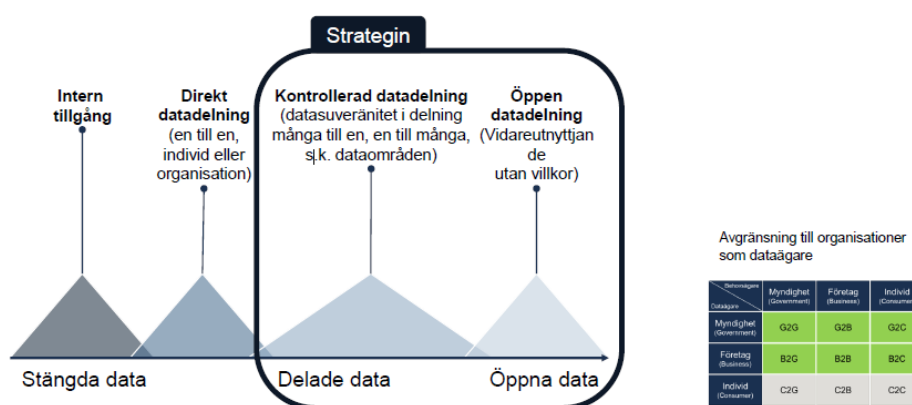

Bild från Infrastrukturdepartementet. Organisationer kan dela data med olika grader av kontroll.

2.2.2 Nationella principer och vägledning för att tillgängliggöra information (DIGG)

Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har tagit fram nationella principer för att tillgängliggöra information. [Nationella principer för att tillgängliggöra information | DIGG](#) och en vägledning som bland annat bygger på tidigare arbeten hos Naturvårdsverket och Stockholms Stad. [Vägledning för att tillgängliggöra information | DIGG](#)

2.2.3 Nationellt ramverk för grunddata (DIGG)

Nationellt ramverk för grunddata bygger på regeringsuppdrag om informationsutbyte och grunddata. DIGG leder uppdraget att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen. Nationella grunddata är uppgifter, inom offentlig förvaltning, som flera aktörer har behov av, som är viktiga i samhället och som uppfyller överenskomna egenskaper, principer och riktlinjer.

[Nationellt ramverk för grunddata | DIGG](#)

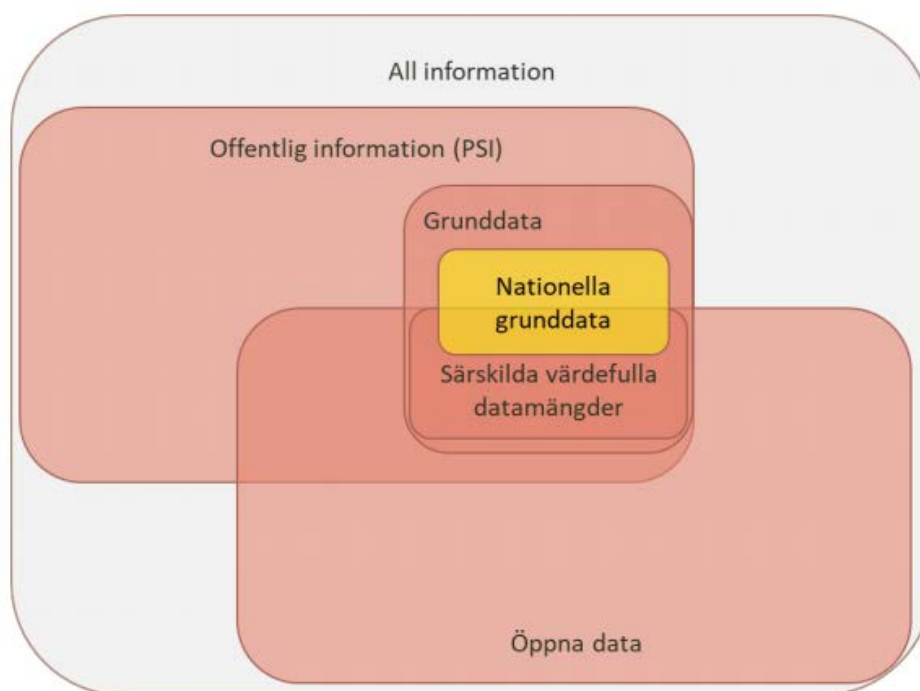

Bild från delredovisning av ramverket.²: Nationella grunddata i förhållande till grunddata, särskilda värdefulla datamängder, offentliga öppna data, öppna data, offentlig information, masterdata och all information. Figuren gör inte anspråk på att visa ställningstaganden i frågor kring offentlighet och sekretess.

² [Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen \(digg.se\)](#)

2.2.4 Öppna datalagen (2021:000)

Enligt uppgift ska propositionen om öppna datalagen lämnas till riksdagen i början av hösten 2021 med förslag att den ska träda i kraft i januari 2022. Öppna data-lagen implementerar öppna data-direktivet Directive (EU) 2019/1024 och ersätter PSI-lagen (2010:566). Lagen har som syfte att öka tillhandahållande och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn, särskilt i form av öppna data, och på så vis stödja utvecklingen av informationsmarknaden och stimulera innovation.

[Innovation genom information Statens offentliga utredningar 2020:55 - Riksdagen](#)

- En tydligare begreppsapparat
- Offentligt företag
- Dynamiska data
- Särskilt värdefulla datamängder
- Gränsdragningar mot offentlighetsprincipen
- Information ersätter handling
- Tillgängliggöras och tillhandahållas.
- Myndigheter och offentliga företag bör göra information tillgänglig på eget initiativ
- Information ska tillhandahållas i vissa format
- En tydlig reglering av nivån på de avgifter som får tas ut
- Öppenhet och information om avgifter
- Sätt att möta ökade risker med digital information
- Möjlighet till överprövning av beslut om vidareutnyttjande

Utredarna menar att lagen inte medför kostnadsökningar i de flesta fall men att vissa anslagsjusteringar kommer att behövas. Det kommer en genomförandeakt från EU angående de särskilt värdefulla datamängderna, se Sveriges förslag här:

[PSI - regeringsuppdrag till Lantmäteriet | Lantmäteriet \(lantmateriet.se\)](#)

2.2.5 Nationellt samordningsansvar för olika informationstyper

DIGG samordnar infrastrukturen för beskrivningen av datamängder (via Sveriges dataportal³) där Vetenskapsrådet har ett samordningsansvar för delmängden forskningsdata. Kungliga biblioteket har samordningsansvar för myndighetspublikationer⁴ och Riksarkivet för handlingar, i tillgängliggörande-sammanhanget särskilt intressant för övriga handlingar det vill säga sådana som vare sig är datamängder eller

³ [Sveriges dataportal](#)

⁴ [Folder - myndigheter sept2013.pdf \(kb.se\)](#)

myndighetspublikationer. Myndighetspublikationer tillgängliggörs nationellt via Swepub⁵ och Libris⁶. Övriga handlingar finns vanligen internt och får begäras ut men finns ibland tillgängliggjorda via webben.

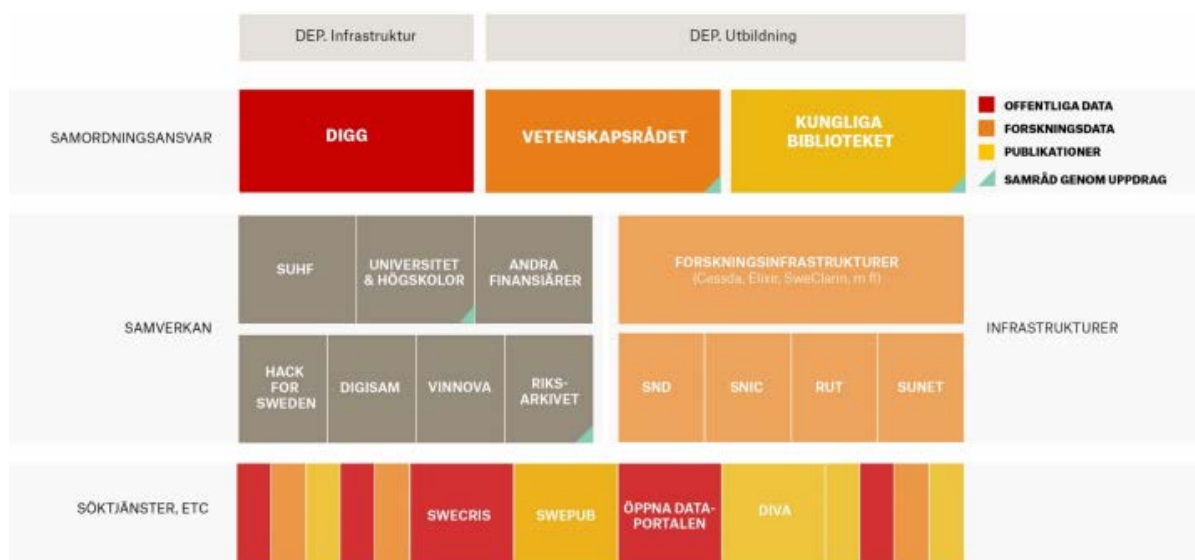

Bild från Vetenskapsrådet⁷. Figuren visar ansvar och uppdrag kring frågor om öppen vetenskap (öppen tillgång till forskningsdata och publikationer) respektive öppna offentliga data. Figuren visar även några exempel på söktjänster och portaler.

2.3 Exempel på samverkan

2.3.1 DIGG och PRV:s rekommendationer om immaterialrätt

[Rekommendationer kring öppna licenser och immaterialrätt](#) är utarbetade av DIGG i samarbete med Patent- och Registreringsverket och ser i korthet ut så här:

Användning av öppen märkning och licens för myndighetens egen information

- För information och data som skapas hos myndighet och som inte är föremål för upphovsrättsligt eller annat immaterialrättsligt skydd rekommenderas märkningen PDM eller CC0.
- För databas som skapas hos myndighet för myndighetsutövning rekommenderas märkningen CC0.
- För övrig information som skapas hos myndighet som är föremål för upphovsrättsligt skydd som verk eller prestation rekommenderas licensen CC BY 4.0.
- Rekommendationen om märkningarna PDM och CC0 förutsätter att obegränsad vidareanvändning kan ske i enlighet med annan lagstiftning. Rekommendationen om licensen CC BY 4.0 förutsätter även att myndigheten har förvärvat tillräckliga rättigheter eller helt övertagit den ekonomiska rätten från skaparen genom avtal.

⁵ [SwePub \(kb.se\)](#)

⁶ [LIBRIS \(kb.se\)](#)

⁷ [Samordning av öppen tillgång till forskningsdata \(vr.se\)](#)

- Myndigheten avråds från att använda licensen CC BY-SA då villkoret att annans bearbetning av sådan information måste licensieras med samma licens innebär en begränsning. Myndigheter bör inte ställa denna typ av villkor eller kontrollera efterlevnaden.

Återanvändning och vidareutnyttjande av annans information med öppen licens eller märkning.

För myndighetens återanvändning och vidareutnyttjande av annans information och data rekommenderas att sådan information har licensen CC BY eller märkningarna PDM eller CC0.

Rekommendationen om licenstyp och märkningar av annans information förutsätter att myndigheten även kan återanvända och vidareutnyttja informationen i enlighet med annan lagstiftning. Hantering av uppfinning eller mönster som skapats hos myndighet:

Myndigheten rekommenderas hantera uppfinningar eller mönster som skapas hos myndigheten och som myndigheten har förvärvat rättigheterna till på något av följande sätt:

- Ansöka om patentskydd eller mönsterskydd i ett tidigt skede i syfte att skapa öppen tillgänglighet till patentet eller mönstret och därmed förebygga inlåsning, eller
- Offentliggöra uppfinningen eller mönstret i ett tidigt skede i syfte att skapa kännedom om uppfinningen och förebygga inlåsning.

Rekommendationen innehåller också förklaringar av Creative Commons olika licenser, hur olika immaterialrätter fungerar och lyfter fram några saker man bör tänka på.

2.3.2 Trafiklab

Samverkan inom trafikområdet lyfts ofta som ett gott exempel och har lett till en förenklad tillgång till data i maskinläsbar form vilket i sin tur har lett till innovationer. Trafiklab förvaltas och drivs av Samtrafiken på uppdrag av Sveriges regionala kollektivtrafikmyndigheter. [Trafiklab](#) | [Trafiklab](#)

2.3.3 Network open source and data (NOSAD) Arbetsförmedlingen

Kunskapsdelning öppna data och öppen källkod inom offentlig sektor. Nätverk med mål att hålla en praktisk tyngdpunkt och hjälpa och inspirera myndigheter i hur de kan ta nästa steg för att öka påverkan och driva på nyttiggörandet av deras öppna data.

[NOSAD](#)

2.3.4 Nationell skalning öppna data (NSÖD)

Vinnova-projekt för att öka kunskap om och publicering av och spridning av öppna data i och från kommuner. [Nationell Skalning Öppna Data](#) | [RISE](#)

2.3.5 Geodatarådet

Nationell geodatastrategi 2021-2025 är framtagen av Lantmäteriet och Geodatarådet. Här lyfts behovet av en välutvecklad samverkan samt öppna, användbara och tillgängliga geodata. Till strategin hör en handlingsplan. [Nationell geodatastrategi 2021-2025 | Lantmäteriet \(lantmateriet.se\)](#)

2.3.6 Miljöinformationsrådet

Inom samverkan för smart miljöinformation⁸ finns förändringsmål, förändringsprinciper och en strategi för miljödatahantering med riktlinjer och rekommendationer för att miljödata och miljöinformation ska användas och komma till nytta för miljön.

<http://www.naturvardsverket.se/strategi-for-miljodatahantering>

De framtagna rekommendationerna för metadatahantering (samma sida som strategin) kommer att lyftas upp till nationell nivå av DIGG:s byggblock metadata (där Riksarkivet har drivansvar).

Hos till exempel Naturvårdsverket har implementeringen av strategin resulterat i ett internt arbete för en öppen och säker informationshantering och en policy för vidareutnyttjande av Naturvårdsverkets data och information⁹.

⁸ [Smart miljöinformation – digitalisering inom miljöområdet - Naturvårdsverket \(naturvardsverket.se\)](#)

⁹ <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/uppdelat-efter-omrade/oppna-data/policy-naturvardsverkets-datainformation-2017-06-08.pdf>

3. Förslag på fortsatt arbete

Det fortsatta arbetet föreslås vara dels vägledningsarbete, att ta fram vägledningar med praktiskt stöd per informationstyp (datamängder, myndighetspublikationer och övriga handlingar) och dels omvärldsbevakning, att fånga upp nya behov genom att:

- 1) Följa arbetet med och stödja praktisk implementering av den nationella datastrategin.
- 2) Följa arbetet med och stödja praktisk implementering av öppna data-lagen.
- 3) Titta närmre på och koppla till principer med andra perspektiv (till exempel DIGISAM:s principer för kulturarvsinstitutioner¹⁰)

3.1 Användning av öppna licenser

Av omvärldsbevakningen framgår att rekommenderade policys är tydliga. Myndighetsinformation som ska återanvändas bör publiceras företrädesvis med CC-BY och CC0-licenser. Det som däremot saknas är konkreta vägledningar som även beaktar upphandling, anskaffning och hantering av information med återanvändning, tillhandahållande och tillgängliggörande i åtanke från början och hur detta i praktiken ska genomföras i en myndighetskontext. De vägledningar som finns beskriver vad som ska göras, men inte hur man faktiskt gör det. Mer praktiska beskrivningar av hur det går till samt ett antal konkreta exempel bör tas fram - gärna kompletta med malltext.

	Anskaffning	Tillgängliggörande
Principer	Riktlinjer för upphandling av material med öppna licenser saknas.	Riktlinjer om generella licensval finns för dokument (CC-BY) och data (CC0) finns.
Praktisk handledning	Praktiska handledningar med malltext och exempel från myndighetskontext för upphandling av material med öppna licenser saknas.	Praktiska handledningar med malltext och exempel från myndighetskontext för publicering av material med öppna licenser saknas.

Förslag: Tag fram en *Vägledning om val av licenstyper vid beställning/upphandling*, som kan tydliggöra olika praktiska aspekter och visa på olika lösningar (som att visa vilken licens data har, maskinellt eller med metadata) i syfte att vara ett praktiskt stöd vid beställning/upphandling. Eventuellt kan DIGGs riktlinje utökas.

¹⁰ [Vägledande principer för arbetet med digitalt kulturarv – Digisam](#)

Olika områden att fördjupa sig i:

- Vilken licenstyp som ska användas för licensiering bör utgå från typ av information. Sedan kan lämpliga modeller väljas. Olika informationstyper har så olika egenskaper att det inte är rimligt att ha samma modell för alla.
 - Vid anskaffning av rapporter, dokument, bilder och liknande material med verkshöjd bör CC-BY 4.0 väljas enligt med rekommendationerna. Den ideella upphovsrätten stannar då hos upphovsmannen.
 - Vid anskaffning av data (som saknar verkshöjd) rekommenderas märkning med CC0. Utred eventuella konsekvenser av en felmärkning.
 - Vilka standardiserade licenser som är anpassad för datorprogram som bör väljas vid anskaffning av datorprogram med öppen källkod
 - Särskilda standarder för olika områden, till exempel vid anskaffning av ritningsmaterial och BIM-modeller.
- Ta fram exempel på hur man märker dokument med maskinläsbara licenstaggas såsom CC REL och licensinformation i textformat som är kompatibel med tryckfrihetsförordningen.
- Hantering av sekretess och kopior när verk som beställs av myndighet innehåller sekretessbelagda uppgifter. Då bör upphovsrätten övergå till myndigheten. Information ska klassas enligt MSB:s föreskrifter om informationssäkerhet, klassning och eventuell sekretessmarkering bör följa informationen.
- Kan det beställda/upphandlade förse med maskinläsbara licenser eller ska licensen anges i metadata?
- Beskriva hur data/information bör levereras (standardiserade, öppna format som följer principerna om öppna data, förse med metadata inklusive kvalitetsbeskrivningar så att även data med fel och brister kan återanvändas).
- Finns det villkor i kollektivavtal eller krävs det särskilda villkor gentemot anställda och konsulter för att de ska ha rättighet att leverera data med öppna licenser?
- Belysa skillnaden mellan licens (villkorad rätt att använda) och ägarskap.

3.2 Andra områden som kan bli aktuella för praktiska vägledningar

3.2.1 Öppna datalagen - ärendehantering

Öppna datalagen börjar troligen gälla under början på 2022. Det innebär att myndigheter kommer att behöva *tillgängliggöra* och *tillhandahålla* information på ett sätt som man inte

gjort tidigare. För att underlätta det arbetet och få en enhetlig och effektiv hantering så kan det vara klokt att ESAM tidigt fånga upp erfarenheterna av de första ärendena och skapar praktiska vägledningar för hur sådana ärenden kan hanteras.

3.2.2 Val av format

Hänvisa till olika arbeten om format som pågår för att möjliggöra vidareutnyttjande. Detta kan kanske senare arbetas in i praktiska riktlinjer

- Jfr Björn Lundells forskning vid Högskolan i Skövde¹¹.
- Riksarkivets arbete med generella föreskrifter.
- Geodatasamverkans arbete inom Inspire.
- Överenskomna format för beskrivningar av informationsmängder inom miljöområdet¹².

3.2.3 Dataskyddsperspektiv på information/data

Ta fram riktlinjer/regeltolkningar av rättslig grund och personlig integritet, kan en myndighet t.ex. köpa data om hur personer rör sig från Telia? Titta på exempel från Linköpings kommun som gör en juridisk utredning om det är ok att tillgängliggöra aggregerade data om vilka som anslutit sig med smartphones till kommunalt wifi.

3.2.4 Optimering av strukturerat data

Det är eftersträvansvärt att få så mycket information som möjligt som data, eftersom det kan användas för att bygga databaser som är mera analyserbara än information som lagras i dokument.

Hur kan myndigheter som beställer/upphandlar rapporter, undersökningar eller likande få med så mycket underlagsdata som möjligt i leveransen?

- Kan underlagsbilderna i en rapport som innehåller bilder levereras separat, som en del av leveransen? Hur ska en sådan beställning då formuleras och utformas så att målsättningen uppnås på ett kostnadseffektivt sätt?
- Kan obearbetat underlagsdata som samlats in i original (såsom mätdata) levereras? Om data kommer från en annan aktör bör istället den aktören vara originalkälla.

¹¹ [bjorn-lundell-har-du-last-in-dig.pdf \(his.se\)](#)

¹² [Överenskomna standarder och profiler för metadata \(naturvardsverket.se\)](#)

Sam är ett medlemsdrivet program för samverkan mellan myndigheter och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för att underlätta och påskynda digitaliseringen inom det offentliga. eSam bildades 2015 som en frivillig fortsättning på E-delegationen och bygger vidare på kunskaper och erfarenheter som byggts upp inom ramen för E-delegationen. En viktig uppgift för eSam är att ge ut vägledningar som skapar förutsättningar för att öka den digitala samverkan inom offentlig förvaltning.

Vägledningarna finns tillgängliga på esamverka.se

I eSam ingår Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Boverket, Centrala Studiestödsnämnden, Domstolsverket, eHälsomyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Försäkringskassan, Jordbruksverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Lantmäteriet, Migrationsverket, Naturvårdsverket, Patent- och registreringsverket, Pensionsmyndigheten, Polisen, Riksarkivet, Sida, Skatteverket, Skolverket, Sveriges Kommuner och Regioner, Statens servicecenter, Statens tjänstepensionsverk, Statistiska centralbyrån, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket och Universitets- och högskolerådet (jan 2021).

Bilaga 1: Erfarenhetsbank av immaterialrättsliga och övriga initiala frågeställningar

Bland de myndigheter som arbetat med denna rapport har ett antal immaterialrättsliga frågeställningar behandlats. Dessa finns samlade i en erfarenhetsbank, som bifogas nedan. Syftet är att sprida och bevara dessa erfarenheter.

Hur hanteras information/data som lämnas till en offentlig aktör av enskilda men som den enskilda sen inte önskar ska utlämnas, i enlighet med offentlighetsprincipen, i ett nästa steg?

Jurister på Trafikverket har tittat på frågan men inte gjort någon djupare utredning. I huvudsak verkar det som att biblioteksundantaget inte är tillämpligt men det beror på omständigheter. Affärssekretess är inte heller garanterat – myndigheter bestämmer inte själva vad som är sekretessbelagt utan det kan överprövas av domstol.

Överlag verkar vägledande rättsfall saknas. Trafikverket har hittills hanterat detta genom att skriva in i avtal att data kan komma att lämnas ut som allmän handling. Det är inte säkert att det är ett problem för leverantören.

Myndigheter kan inte utlova till en leverantör att enbart ge ut handlingar enbart på papper och liknande då detta skulle kunna ses som att man motarbetar andan i offentlighetsprincipen. Överlag torde lösningen vara att leverantörer behöver acceptera dessa förutsättningar när man gör affärer med offentliga aktörer. Om offentlighetsprincipen utgör en affärsrisk så behöver erbjudandet utformas med detta i åtanke. Frågan kan tas upp när praktiska fall uppstår.

Vad kan eventuellt regleras gällande utlämnande av data i avtal eller överenskommelser?

Se ovanstående frågeställning.

Bör bedömd informationsklassning följa med data från en offentlig aktör till en annan och vilken nytta kan det göra avseende aspekten konfidentialitet?

Frågan har inte behandlats, men överlag så bör den som ansvarar för originalinformationen tillse att rättinformativ klassning görs. Konfidentialitetsnivån på uppgifter om exempelvis en ledning bör bestämmas av ledningsägaren.

Hur kan vi ålägga leverantörer som inte träffas av OSL direkt men som på uppdrag av en offentlig aktör samlar in eller skapar ny information som, om den fanns i en allmän handling i myndigheten/aktören skulle omfattas av sekretess?

Trafikverket kräver i standardkontraktsmallar att leverantörer inte ska röja sekretessbelagda uppgifter, det finns oklarheter om när uppgifter blir sekretessbelagda? Överlag viktigt att undvika vissa fallgropar här och inte trassla in sig i felaktiga begrepp.

- Ett vanligt fel är att blanda ihop ”informationsägarskap” med vem som äger upphovsrätten. Med informationsägarskap brukar man vanligen avse ett förvaltningsansvar för information. Information kan inte ägas. Informationsägarskap är inte en juridisk term.
 - Uppgifter kan vara sekretessbelagda (Lagrum OSL, kanske säkerhetskyddslagen)
 - Den som är personuppgiftsansvarig har ett ansvar för personuppgifter men det är ingen som ”äger” personuppgifter. Inte ens den person som uppgifterna berör.
 - Man kan ha olika upphovsrätter till konstnärliga verk. Vissa rättigheter kan licensieras.
 - Katalogskyddet (databasskyddet) ger skydd för samlingar av information.
- Man behöver definiera vad man menar med informationsägarskap.
- Den som har ett förvaltaransvar behöver i allmänhet bestämma sekretessnivåer och säkerhetskrav. Om en leverantör tar fram uppgifter som kommer att omfattas av sekretess behöver beställaren informera om vilka uppgifter som kommer att bedömas som sekretessbelagda.

Intern informationsklassning är inte direkt översättningsbar till OSL. Det kan finnas information som saknar lagreglerad sekretess men ändå är skyddsvärd (t.ex. anställdas löneuppgifter). Intern informationsklass kan överföras, liksom sekretessmarkeringar, om de finns.

Man behöver reda ut när sekretess uppstår. När blir en uppgift sekretessbelagd? Är det när uppgifter tas fram? Gäller det även hos privata leverantörer?

Kan aggregerad, pseudonymiserad eller anonymiserad information användas för att undvika att enskilda kommer till skada?

Ofta kan information aggregeras till statistik, som inte innehåller personuppgifter. Anonymiserad information är per definition inte personuppgifter. Denna information kan användas utan problem.

När det gäller pseudonymiserad information så utgör denna personuppgifter, pseudonymisering betraktas som en skyddsåtgärd. Det går ofta att vidta skyddsåtgärder som skyddar individer men uppnår syftet med behandlingen.

Hur kan man möjliggöra att en offentlig aktör kan bearbeta eller sambearbeta inlämnat data utan att det strider mot upphovsrätt eller GDPR?

När det gäller GDPR så finns det olika sätt, och det beror på syftet. Generellt är forskning och statistik tillåtet, vilket täcker många användningsområden.

Vilka är förutsättningarna att gallra uppgifter så att myndigheterna/aktörerna bara har informationen så kort tid som möjligt?

Gallringsbeslut behöver baseras på Riksarkivets föreskrifter. Gallring utgör en kraftfull säkerhetsåtgärd eftersom uppgifter som inte finns ej heller kan röjas. Det finns en äldre gallringsföreskrift från Riksarkivet som avser forskning hos myndigheter. Eventuellt skulle gallring kunna användas för att skydda immaterialrätter, frågan har troligen inte nyttjats. Gallring ska dock inte ses som någon primär skyddsåtgärd.

Det är normalt att man rensar (dvs raderar) kopior på information. T.ex. om originalhandlingarna finns hos andra myndigheter.

Sam är ett medlemsdrivet program för samverkan mellan myndigheter och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) för att underlätta och påskynda digitaliseringen inom det offentliga. eSam bildades 2015 som en frivillig fortsättning på E-delegationen och bygger vidare på kunskaper och erfarenheter som byggts upp inom ramen för E-delegationen. En viktig uppgift för eSam är att ge ut vägledningar som skapar förutsättningar för att öka den digitala samverkan inom offentlig förvaltning.

Vägledningarna finns tillgängliga på esamverka.se

I eSam ingår Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Boverket, Centrala Studiestödsnämnden, Domstolsverket, eHälsomyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Försäkringskassan, Jordbruksverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Lantmäteriet, Migrationsverket, Naturvårdsverket, Patent- och registreringsverket, Pensionsmyndigheten, Polisen, Riksarkivet, Sida, Skatteverket, Skolverket, Sveriges Kommuner och Regioner, Statens servicecenter, Statens tjänstepensionsverk, Statistiska centralbyrån, Tillväxtverket, Trafikverket, Transportstyrelsen, Tullverket och Universitets- och högskolerådet (jan 2021)

